<u>Антонимсем</u>

СОДЕРЖАНИ

1. ПРОЕКТ ЙĔРКИ

1. Предмет
2. Класс
3. Шкул
4. Тема (пай)
5. Урок теми
6. Урок тĕсĕ
7. Технологисем
8. Мелсемпе меслетсем
9. Харкамăн (пайăррăн) пĕлӳ илмелли тĕллевсем
   Права
   Тĕллевпе тупсăм
   Мораль тата этика норми
10. Предметăн пĕрлĕхлĕ результачĕсен тĕллевĕсем
   Йĕркелӳ
   Хутшăну
   Информаци
11. Предметăн ятарлă пĕлӳ илмелли тĕллевĕсем
   Вĕренекенсен пĕлӳ, пултару, хăнăху ĕçĕ-хĕлĕ
   Вĕрентӳ хевти-талпăнăвĕ
12. Пуплеве аталантарас хăнăхусем
13. Литература (чĕлхе) теорийĕ
14. Словарь ĕçĕ: а) ăнлантармалли пай;
   ă) çырма вĕрентмеллли пай.
15. Курăмлăх хатĕрĕсем.
16. Кăтарту хатĕрĕсем.
17. Урок эпиграфĕ

II. ПРОЕКТ РЕЗУЛЬТАЧĔ

1. Урокăн технологи картти. Урок теми: «Антонимсем» (5 класс)
2. Урокра усă курнă презентаци.

Усă курнă литература

ХУШСА ПАНИСЕМ
1 №-лĕ хушса пани. Презентаци.
2 №-лĕ хушса пани. Карточкăсем.
3 №-лĕ хушса пани. Кроссворд.
4 №-лĕ хушса пани. Хăвăрт каламаллисем.
5 №-лĕ хушса пани. Даймонд.
6 №-лĕ хушса пани.Рефлекси карточки.

1. ПРОЕКТ ЙĔРКИ

Предмет	**Чăваш чĕлхи**		
Класс	**5 класс**		
Шкул	**Чăваш чĕлхиллĕ шкул**		
Тема (пай, блок, модуль)	**Лексика**		
Урок теми	**Антонимсем**		
Урок тĕсĕ	**Çĕнĕ темăна вĕрентмелли урок**		
Технологисем	вăйă, ушкăнпа ĕçлени, харкамлăха аталантарасси, «Критикăллă» шухăшлава аталантарасси, сывлăха упрасси		
Мелсемпе меслетсем	вĕрентекен сăмахĕ, илемлĕ вулав, ыйту- хурав, çыру, тупмалли юмахсен тупсăмĕсене тупасси, карточкăпа ĕçлени, даймонд туни		
Урок тĕллевĕсем	***Харкамăн (пайăррăн) пĕлӳ илмелли тĕллевсем***	***Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсен тĕллевĕсем***	***Предметăн ятарлă пĕлӳ илмелли тĕллевĕсем***
	1) тăван чĕлхе илемне туйма вĕрентесси; 2) харпăр хăйĕн тата юлташĕсен ĕçне хаклама хăнăхасси	1) тĕрлĕ пулăмсемпе япаласене тишкерме, уйрăмлăхсене палăртма вĕрентесси; 2) харпăр хăй ĕçне тĕрĕс йĕркелесе пыма хăнăхасси;	1) антонимсемпе пуплевре тĕрĕс усă курма хăнăхтарасси, вĕсен илемлĕ литературăри тата пуплеври вырăнĕ пирки калаçасси; 2) ачасене антонимсемпе паллаштарасси, предложенисенчи антонимсене тупма хăнăхтарасси, вĕсене

		3) уйрăммăн, ушкăнпа ĕçлеме хăнăхса пырасси.	синонимсенчен уйăрма вĕрентесси.

Пуплеве аталантарас хăнăхусем	«Икĕ юлташ», «Икĕ пĕр тăван» темăпа пĕчĕк калав çырма хатĕрленесси
Литература (чĕлхе) теорийĕ	антоним
Словарь ĕçĕ	антоним, тăлăп, кĕрĕк
Курăмлăх хатĕрĕсем	«Антонимсем», «Сăмах пĕлтерĕшĕсен синонимĕсемпе антонимĕсем» таблицăсем
Кăтарту хатĕрĕсем	проектор, экран, Сергеев, Л. П. Синонимсемпе антонимсен кĕске словарĕ, 2014 ç.
Урок эпиграфĕ	Вĕренни- çутă, вĕренменни -тĕттĕм

II. ПРОЕКТ РЕЗУЛЬТАЧĔ

Урокăн технологи картти

Урок тапхăрĕсем	Вĕрентекен ĕçĕ	Ачасен ĕçĕ	Тĕллевĕ	Кăтарту тата курăмлăх хатĕрĕсем	Вăхăчĕ
Урока йĕркелени	1. Сывлăх сунатăп, ачасем! Айтăр-ха ырă сунса кĕтсе илер хăнасене. Вĕсем кунта аякри çĕршывранах килнĕ. Асамçăсем. Пăхăр-ха: вĕсем пĕр пекрех, анчах та уйрăмлăхсем те пур. Çав уйрăмлăхсене тупар-ха. Пĕрин калпакĕ шурă тĕслĕ, теприн вара – хура. Пĕри - çÿллĕ, теприлутра. Пĕрремĕшĕ хаваслă, иккĕмĕшĕ-тунсăхлă. Пĕрин сылтăм аллинче карточăсем, теприн вара–сулахай аллинче. - Халь вара эсир мана калăр-ха, мĕнле сăмахсем пирĕн паянхи хăнасене пĕр-пĕринчен уйăрма пулăшрĕç? (Хире-хирĕç пĕлтерĕшлĕ сăмахсем). - Çапла, ку сăмахсене антонимсем теççĕ. Эсир мĕнле шутлатăр, хăнасене епле чĕнеççĕ? (Антонимсем). Вĕсем пире урокра пулăшаççĕ те	Ачасем çывлăх сунаççĕ, ыйтусене хуравлаççĕ. Тетрадьсем çине темăна çырса хураççĕ.	Урока лайăх ирттерсе яма хатĕрлесси	«Икĕ Асамçă» ÿкерчĕк.	1 мин.

	ĕнтĕ. Паянхи урок темине доска çине çырасси.				
Маларах вĕреннине аса илни.	Вĕрентекен урок тĕллевĕпе паллаштарать. Маларах вĕреннĕ темăсене аса илесси. Ыйтусем: 1. Лексика мĕн çинчен вĕрентет? 2. Лексика пĕлтерĕшĕсене асăнса тухăр. 3. Мĕн вăл омоним? 4. Мĕн вăл синоним?	Ачасем ыйтусене хуравлаççĕ. Урокăн эпиграфне çырса хураççĕ. Пурте пĕрле вулаççĕ. «Вĕренни – çутă, вĕренменни – тĕттĕм».	Вĕренекенсене итлеме, ыйтусене хуравлама, йăнăшсене тупма хăнăхтарасси	Слайд çинче ыйтусем:	2 мин.
1.Кăсăклантарни	Доска çинче сăмахсене вуласси. -Мĕнле сăмахсене çырнă –ши унта? -Тĕрĕс, ачасем. Вĕсем пурте хирĕçле пĕлтерĕшлĕ сăмахсем.	Ачасем доска çинчи сăмахсене тетрадьсем çине çырса хураççĕ. Вĕренекенсем хуравлаççĕ.		Слайд çинче сăмахсем: Кĕр- тух Пĕчĕк- пысăк Çамрăк- ватă Тус –тăшман	20 мин.
	156-мĕш страницăри ўкерчĕке пăхса хире-хирĕçле пĕлтерĕшлĕ сăмахсене тупăпăр. - Антонимсем çинчен мĕн пĕлесшĕн эсир? (Антонимсене калаçура мĕнле усă курасси, вĕсене мĕнле тупасси, антонимсен словарĕ пур-и?)	Ачасем хире-хирĕçле пĕлтерĕшлĕ сăмахсене тупаççĕ.	Словарьпе усă курма хăнăхасси		
	Карточкăсемпе ĕçлесси. Вĕсене парса илекенĕсем Асамçăсем. - Ачасем, карточкăсем çинче тупмалли юмахсем. Вĕсен тупсăмне тупар-ха. **1-мĕш ушкăн.** Автанран лутра, лашаран çўллĕ. (Пĕкĕ) Тултан сакăр кĕтеслĕ, шалтан тăват кĕтеслĕ. (Пўрт) 2-мĕш ушкăн. Тăлăпĕ пўртре, çанни тулта. (Мăрье) Хĕлле хĕлĕпе ĕçлет, çулла хăяккăн выртать. (Çуна) **3-мĕш ушкăн**	Ачасем ушкăнăн - ушкăнăн ĕçлеççĕ, тупмалли юмахсен тупсăмĕсене тупаççĕ.	Тăлăп, йĕнерчĕк сăмахсен пĕлтерĕшĕсене тĕрĕс ăнланма пулăшасси	Тăлăп, йĕнерчĕк ўкерчĕк	

<table>
<tr><td></td><td>Лашаран ҫӳллӗ, курӑкран лутра
(Йӗнерчӗк)
Шӑлӗ пур, ҫӑварӗ ҫук (Пӑчкӑ)
4-мӗш ушкӑн
Ани шурӑ, вӑрлӑхӗ хура. (Кӗнеке)
Шалта йӗпе, тулта хура. (Хуран)
-Мӗнле йывӑрлӑхсене тӗл пултӑр? Тен, пире асамҫӑсем пулӑшӗҫ?</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>- Антонимсене эпир тата ӑҫта тӗл пулатпӑр? Ӑҫта вӗсене усӑ кураҫҫӗ?
(Тупмалли юмахсенче, юмахсенче, калавсенче, сӑвӑсенче…). Сирӗн ытларах пӗлес килет-и?
-Ачасем, сирӗн партӑсем ҫинче карточкӑсем. Вӗсенче ҫыравҫӑсене тата хайлавӗсене ҫырса панӑ. Сирӗн вара антонимсем пулакан произведенисене суйласа илмелле.
1. Ҫеҫпӗл Мишши. «Пурнӑҫпа вилӗм».
2. Денис Гордеев. «Анаталла тӑвалла».
3. Ҫемен Элкер. «Хурапа шурӑ».
4. Александр Алка. «Хӗҫпе ҫурла».
5. Александр Угольников. «Шур тӳмеллӗ хура купӑс».
6. Хветӗр Уяр. «Виҫӗ кун, виҫӗ каҫ».
7. Георгий Краснов. «Ҫитетпӗр хӗрӗхе, иртетпӗр хӗрӗхрен».
8. Александр Алка. «Хурама та хурӑн».</td><td>Ачасем ушкӑнпа ӗҫлеҫҫӗ</td><td>Ҫӗнӗ пӗлӳ илнине тӗрӗслени</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Халӗ сирӗнпе тӗпчевирттерӗпӗр. Сӑмахӑн лексика пӗлтерӗшне мӗнле тупмалла?
Малтан «Сӑмах пӗлтерӗшӗсен синонимӗсемпе антонимӗсем» таблицӑпа ӗҫлӗпӗр.
<table><tr><td></td><td>Сӑмах пӗлтерӗшӗсем</td><td>Синонимсем</td></tr><tr><td>1.</td><td>Чӗрӗ ҫын</td><td>Сывӑ ҫын</td></tr><tr><td>2.</td><td>Чӗрӗ хӗр</td><td>Ҫивчӗ,йӑрӑ хӗр</td></tr><tr><td>3.</td><td>Чӗрӗ курӑк</td><td>Нӳрӗ (йӗпе) курӑк</td></tr></table></td><td>Ачасем таблицӑна пӑхса сӑмахсен пӗлтерӗшӗсене аса илеҫҫӗ</td><td>Пӗтӗмлетӳсем тума вӗрентесси</td><td>«Сӑмах пӗлтерӗшӗсен синонимӗсемпе антонимӗсем» таблица</td><td></td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">
<table>
<tr><td>4.</td><td>Чĕрĕ куç</td><td>Çивĕч (витĕр) куç</td><td></td><td>Вăйсăр (хавшак) куç</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Чĕрĕ шыв</td><td>Вĕретмен шыв</td><td></td><td>Вĕретнĕ шыв</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Чĕрĕ сывлăш</td><td>Нӳрĕ сывлăш</td><td></td><td>Типĕ (вĕри) сывлăш</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>Чĕрĕ тăвар</td><td>Нӳрĕ тăвар</td><td></td><td>Типĕ тăвар</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Чĕрĕ пулă</td><td>Лайăх пулă</td><td></td><td>Пăсăк (çĕрĕк) пулă</td></tr>
</table>
</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>
Панă сăмахсен антонимĕсене тупăр
<table>
<tr><td>С</td><td>И</td><td>В</td><td>Ĕ</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>К</td><td>И</td><td>В</td><td>Ĕ</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Й</td><td>Ӳ</td><td>Ç</td><td>Ĕ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>В</td><td>Ĕ</td><td>Т</td><td>Ĕ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
</td><td>Вĕренекенсем кроссворд тупаççĕ</td><td>Ачасен тавçăрулăхне ӳстересси</td><td>Кроссворд</td><td></td></tr>
<tr><td>Ăнланса илни</td><td>Панă сăмахсен синонимне тата антонимне тупăпăр. Пĕрремĕш юпана синонимсене, иккĕмĕш юпана антонимсене çырса тухăпăр.
<table>
<tr><td>Синонимсем</td><td>Антонимсем</td></tr>
<tr><td>Ăшă сăмах- (кăмăллă)</td><td>Сивĕ сăмах- (хаяр)</td></tr>
<tr><td>Ăшă сĕт- (тин сунă сĕт)</td><td>Ăшă сĕт- (сивĕ)</td></tr>
<tr><td>Ăшă куç- (кăмăллă)</td><td>Ăшă куç-(усал)</td></tr>
</table>
</td><td>Ачасем синонимсемпе антонимсене тупаççĕ</td><td>Вĕренекенсен шухăшлавне аталантарасси</td><td></td><td>17 мин.</td></tr>
<tr><td></td><td>Предложенисене вулăр, паллă тунă антонимсене мĕн тĕллевпе усă курнине калăр.
<u>Кăмăллă</u> арçын ача хĕр ачана алăк уçса маларах кĕртсе ярать. <u>Кăнттам</u> ача ыттисене тĕртсе ярса хăй малтан кĕрсе каять.
Ăслă çын аслисем асăрхаттарсан чĕнмест. Ухмах çын асăрхаттарнине итлесе пĕтермест, çынна йывăр сăмахпа кӳрентерет.</td><td>Ачасен хуравĕ: (Кăмăллă, кăнттам; ăслă, ухмах) антонимсем</td><td>Йĕркеллĕ пулма вĕрентесси</td><td></td><td></td></tr>
</table>

	«Антонимсемпе илемлĕ литературăра усă курни» тĕпчев. Эпир сирĕнпе халĕ К. Ивановăн «Нарспи» поэма сыпăкĕпе паллашăпăр. Антонимсене тупса вĕсен пĕлтерĕшĕсене калăр. Иртсе кайрĕ тĕттĕм çĕр, Хуллен-хуллен сирĕлчĕ, Сикрĕ тухрĕ çутă кун, Çут çанталăк çуталчĕ... Ялтăртатать ырă кун, Усал кунăн мĕн ĕç пур?.. Ватă чун та хытнă чун Хытса кайнă кĕççе çав. Çамрăк чун та пĕчĕк чун, Чунĕ ытла çемçе çав. Нарспикайрĕ ют яла, Сетнер утрĕ хăй килне… Хĕвел анчĕ, каç пулчĕ, Чăваш çынни çывăрать. Хĕвел тухрĕ, çуталчĕ, Чăваш ĕçе тытăнать	Ачасем антонимсене тупаççĕ	Пĕлĕве тупма, унпа усă курма хăнăхтарасси		
	Учебникри 386-мĕш хăнăхтарăва тăвасси.	Ачасем хăнăхтарăва çыраççĕ	Ачасен ĕçĕсенче тĕл пулакан йăнăшсене асăрхасси		
	Ачасем, сирĕн валли асамçăсем ĕçсем хатĕрлесе килнĕ. Вĕсем антонимсем çинчен йăлтах пĕлеççĕ. - Эпир хăвăрт каламаллисене юрататпăр. Кам вĕсене пĕр такăнмасăр калама пултарать? Унти антонимсене тупăр. Курăка **курать** курак,	Хăвăрт каламаллисене калаççĕ, антонимсене тупаççĕ	Ачасен хăнăхăвĕсене тĕрĕслени		

	Курăк курака **курмасть.** Çемен **çимен** пиçене, Çемен **çинĕ** иçĕме.				
	Халĕ вара ***даймонд*** çырăпăр. Вăл çичĕ йĕркерен тăрать: 1. Япала ячĕ. 2. Пĕрремĕш йĕркери япала ятне ăнлантаракан икĕ паллă ячĕ. 3. Пĕрремĕш йĕркери сăмахпа çыхăннă виçĕ ĕç-хĕл. 4. Тăватă сăмахран тăракан предложени, вĕсенчен иккĕшĕ 1-мĕш йĕркери япала ятне уçса параççĕ, иккĕшĕ -7-мĕш йĕркерине. 5. Çиччĕмĕш йĕркери самахпа çыхăннă виçĕ ĕç-хĕл 6. Çиччĕмĕш йĕркери япала ятне ăнлантаракан икĕ паллă ячĕ. 7. Пĕрремĕш йĕркери япала ятне хирĕçлекен япала ячĕ. 1. Çуркунне. 2. Ешĕл, хаваслă. 3. Ешерет, çухатать, салатать. 4. Çуркунне – пултăран, кĕркунне- шăрттан. 5.Пуçтарать, тăрантарать, пуйтарать. 6. Тунсăхлă, ылтăн. 7. Кĕркунне.	Ачасем даймонд çыраççĕ			
	Физкультминутка irttерни Алсене вăр-вар çĕклер-и? Çӳлелле пуç тăррине.	Ачасем хусканусем тăваççĕ			

	Шарт та шарт çупса илер-и? Кам савмасть ал çупнине?				
3. Рефлекси (пĕтĕмлетӳ)	Ачасем, паянхи урокра килĕштерсе ĕçленĕшĕн пурне те тавах. Антонимсем çинчен эсир каласа пама пултарасса эпĕ шансах тăратăп. Урока ачасемпе пĕтĕмлетесси. - Паян урокра мĕн вĕренсе çитрĕмĕр эпир? - Илнĕ пĕлӳпе ăçта усă курма пултаратпăр. «Антонимсем» таблицăпа усă курса пĕтĕмлетесси.	Ачасем ыйтусене хуравлаççĕ, рефлекси карточкине тултараççĕ. Хăйсен ĕçне хакланă май тетрачĕн сылтăм енне смайликсем ӳкерсе хураççĕ 		«Антонимсем» таблица, рефлекси карточки	3 мин.
Киле ĕç пани	1) Антонимсемпе усă курса «Икĕ юлташ» е «Икĕ пĕр тăван» темăпа пĕчĕк калав çырасси. 2) 389-мĕш хăнăхтару. Отметкăсем лартасси.	Ачасем киле панă ĕçе çыраççĕ			2 мин.

Хушса панисем

1№ хушса пани

Урока валли хатĕрленĕ презентаци

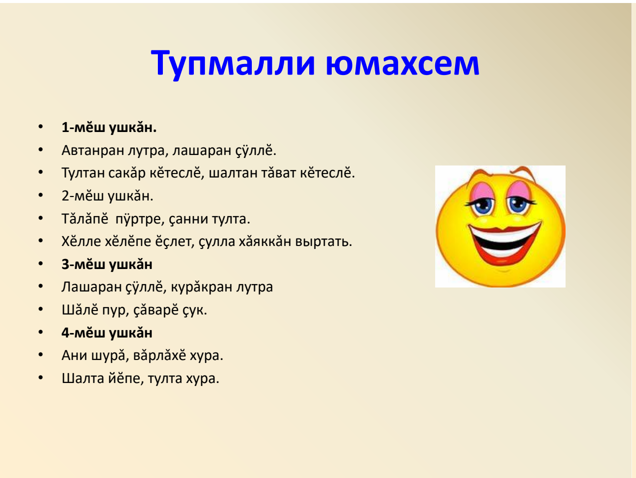

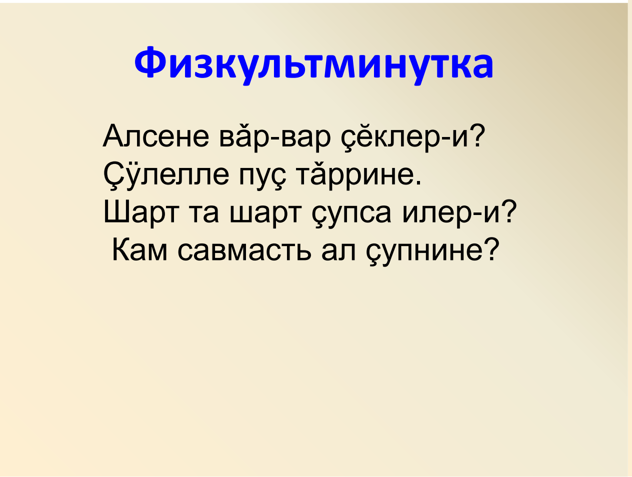

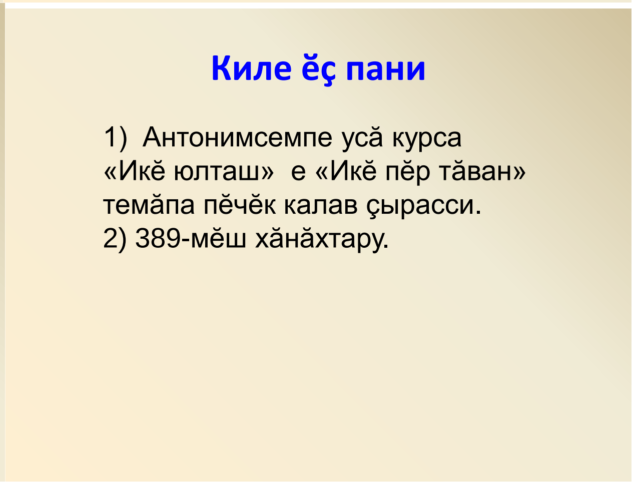

2№ хушса пани

Карточкăсем

1-мěш ушкăн.
Автанран лутра, лашаран çӳллě. (Пěкě)
Тултан сакăр кĕтеслĕ, шалтан тăват кĕтеслĕ. (Пӳрт)
2-мěш ушкăн.
Тăлăпě пӳртре, çанни тулта. (Мăрье)
Хĕлле хĕлĕпе ĕçлет, çулла хăяккăн выртать. (Çуна)

3-мĕш ушкăн
Лашаран çӳллĕ, курăкран лутра
(Йĕнерчĕк)
Шăлĕ пур, çăварĕ çук (Пăчкă)
4-мĕш ушкăн
Ани шурă, вăрлăхĕ хура. (Кĕнеке)
Шалта йĕпе, тулта хура. (Хуран)
-Мĕнле йывăрлăхсене тĕл пултăр? Тен, пире асамçăсем пулăшĕç?

3№ хушса пани

Кроссворд

С	И	В	Ĕ						
К	И	В	Ĕ						
Й	Ӳ	Ç	Ĕ						
В	Ĕ	Т	Ĕ						

Хуравĕ: Сивĕ- ăшă, кивĕ-çĕнĕ, йӳçĕ-пылак, вĕтĕ-шултра

4№ хушса пани

Хăвăрт каламаллисем

Курăка **курать** курак,
Курăк курака **курмасть.**

Çемен **çимен** пиçене,
Çемен **çинĕ** иçĕме.

Даймонд

Вăл çичĕ йĕркерен тăрать:
Япала ячĕ.
Пĕрремĕш йĕркери япала ятне ăнлантаракан икĕ паллă ячĕ.
Пĕрремĕш йĕркери сăмахпа çыхăннă виçĕ ĕç-хĕл.
Тăвата сăмахран тăракан предложени, вĕсенчен иккĕшĕ 1-мĕш йĕркери япала ятне уçса параççĕ, иккĕшĕ -7-мĕш йĕркерине.
Çиччĕмĕш йĕркери самахпа çыхăннă виçĕ ĕç-хĕл
Çиччĕмĕш йĕркери япала ятне ăнлантаракан икĕ паллă ячĕ.
Пĕрремĕш йĕркери япала ятне хирĕçлекен япала ячĕ.

1. Çуркунне.
2. Ешĕл, хаваслă.
3. Ешерет, çухатать, салатать.
4. Çуркунне – пултăран, кĕркунне- шăрттан.
5. Пуçтарать, тăрантарать, пуйтарать.
6. Тунсăхлă, ылтăн.
7. Кĕркунне.

хушса пани

Рефлекси таблици

№	Урокри ĕçе тĕрлĕ енчен тишкерни	Ĕçе хаклани
1.	Урок материалĕ … пулчĕ.	çăмăл / йывăр
2.	Урок материалне эпĕ … .	• пĕтĕмпех ăнлантăм, ыттисене пулăшма хатĕр • пĕтĕмпех ăнлантăм • кăштах ăнлантăм • пачах ăнланмарăм
3.	Урок мана … .	килĕшрĕ / килĕшмерĕ
4.	Урокра эпĕ … ĕçлерĕм.	хастаррăн / сÿрĕккĕн
5.	Урокра эпĕ … .	• ывăнмарăм • кăштах ывăнтăм • питĕ ывăнтăм
6.	Урокри хамăн ĕçпе эпĕ … .	кăмăллă / кăмăлсăр
7.	Урокри ĕçшĕн хама «…» паллă лартатăп.	5 / 4 / 3 / 2

Усă курнă литература:

1. Сергеев Л.П. Чăваш чĕлхи: 5-мĕш класс валли/Л.П.Сергеев, Е.А.Андреева, Г.Ф.Брусова.-Шупашкар:Чăваш кĕнеке издательстви, 2014.
2. Трунцева Т.Н. Проектирование технологических карт уроков литературы и русского языка.5-9 классы.-М.: ВАКО, 2015.